

МЛАДИ

Клучни наоди од квалитативното и
квантитативното истражување

Вовед

Младите се една од најважните групи во изборниот процес затоа што темелите на демократијата се градат врз навиките за демократско учество на младите.

Ова истражување ги анализира граѓанското и политичкото учество на младите со цел да обезбеди подобро разбирање на препреките и факторите што влијаат на нивното учество. Истражувањето опфаќа три групи на млади: 1) млади воопшто 2) гласачи што гласаат првпат, и 3) млади од руралната средина и има за цел да ги идентификува заедничките препреки, мотивирачките фактори и специфичните карактеристики на секоја група во однос на нивото на знаење, политичка свест, ставовите и мотивацијата. Врз основа на наодите од ова истражување дефинирани се низа применливи препораки за зголемување на учеството на младите, особено во изборните и политичките процеси.

Важноста на учеството на младите во граѓанскиот и политичкиот живот

Кога младите луѓе не се вклучени во граѓанскиот и политичкиот живот, тие се исклучени од процесот на донесување одлуки, што може да доведе до фрустрација, недоверба и понатамошно исклучување од целокупната политичка и јавна средина. Политичкото учество е неопходен предуслов за демократското општество.

“ Младите честопати не се слушани од властите и носителите на одлуки. Тие имаат поголеми шанси да постигнат нешто кога се во голема група, затоа треба да бидат охрабрувани и овозможувани да ги обединат/групираат своите гласови. ”

Жена, 27, Тетово

Млади - дефиниција и големина

Младите честопати се дефинираат како „премин од зависно детство во независна зрелост“, период кога се наоѓаат во транзиција помеѓу светот на прилично безбеден развој кон светот на избор и ризик.⁷ Затоа, како категорија и предмет на статистичко предвидување, младите се пофлуидни и понесигурни за разлика од другите фиксни возрастни групи.

Не постои универзално прифатена дефиниција за поимот млади. „Младите“ во Северна Македонија се дефинирани како општествено-етичка категорија на население на возраст од 15-29 години.⁸

⁷ Дефинирање на младите во современите национални правни и политички рамки во Европа“, Партнерство за млади, достапно на: <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261653/Аналитичка+хартија+млада+возраст+Бојана+Перовиќ+4,4%.1%6.pdf/eb59c5e2-45d8-4e70-b672-f8de0a5ca08c>, пристапено на 20 октомври, 2020 година

⁸ Закон за младинско учество и младински политики на Република Северна Македонија, стр.2

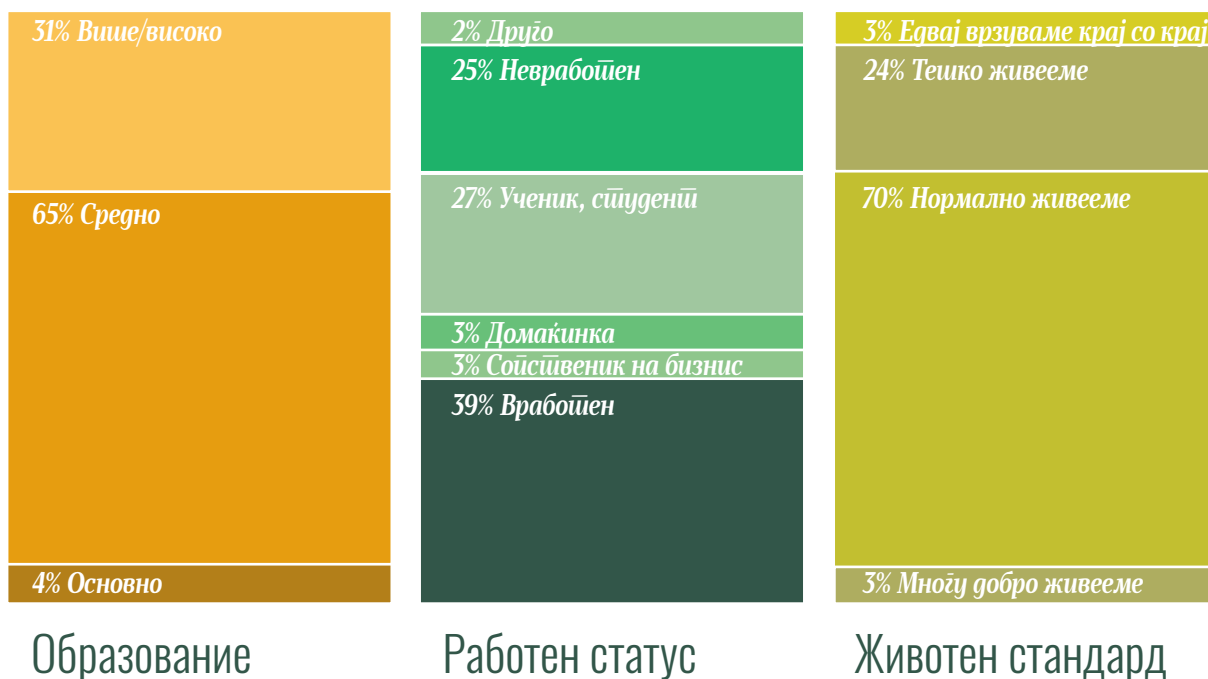
Ова истражување опфаќа млади на возраст од 18 до 29 години. Од вкупниот број гласачи, оваа група претставува околу 19% или 338.000 гласачи.⁹

Демографски профил

Вкупно 208 млади испитаници учествуваа во квантитативната анкета лице в лице.

Со цел да се добие подлабок увид во позадината, перцепциите и мислењата на групата, квантитативното истражување беше надолнето со една фокус група.

Демографската структура на младите испитаници во квантитативната анкета лице в лице покажува слична распределба по местото на живеење, родот и животниот стандард во однос на општата популација.

⁹ Државен завод за статистика, Проценки 2019 година, „Население во Република Северна Македонија, според возраста и полот“. <https://www.stat.gov.mk/>

ТЕМИ НА ИНТЕРЕС

Интерес за општествено-политичките случувања во земјата

Колку сѐе заинтересирани за тековните општествено-политички случувања во земјата и во светот?

Истражувањето покажува дека 60% од испитаниците „воопшто“ или „не се многу заинтересирани“ за тековните општествено-политички случувања во земјата и во светот, додека 39% се „многу“ или „донекаде“ заинтересирани.

Наодите од фокус групата укажуваат дека некои млади луѓе избегнуваат политички вести, додека други случајно се сретнуваат со информации на социјалните медиуми.

Речиси две третини од испитаниците (65%) ретко или никогаш не разговараат за политички настани со други луѓе.

Нема значајни разлики во однос на интересот за тековните општествено-политички случувања во однос на родот, етничката припадност, образованието и приходите на домаќинствата за оваа група.

Од друга страна, ова истражување покажува дека младите луѓе кои претходно се занимавале со граѓански активности односно покажувале интерес за ангажман, се позаинтересирани за општествено-политичките случувања и се поподготвени да учествуваат во дискусиите за овие прашања.

Прашања од интерес

Колку ве загрижуваат следниве информации/прашања/теми?

Колку ве мотивираат следниве прашања/теми да бидете општествено и политички активни?

Здравствената заштита, образованието и економската и социјалната стабилност се трите примарни прашања што ги интересираат младите испитаници во истражувањето, наведени од повеќе од 70% од испитаниците. Покрај тоа, ова се клучните мотиватори за општествен и политички активизам кај младите.

Младите испитаници во анкетата најмалку се грижат за специфичните потреби на нивната родова и етничка група и судството.

Покрај тоа, учесниците во фокус групата со млади се претежно заинтересирани за образованието и почетокот на новата академска година за време на пандемијата, локалните спортски настани, културно-забавните настани, како и за проектите на младинската организација и програмите за размена на студенти.

ИЗВОРИ НА ИНФОРМАЦИИ

Двајца од десет млади луѓе обично се информираат за тековните општествено-политички случувања преку телевизија.

Речиси половина од младите (47%) наведоа дека социјалните медиуми (Фејсбук и Инстаграм) се доминантни извори на информации.

f 47%

Иако социјалните медиуми се најчесто користен извор на информации од страна на младите во сите етнички групи, младите од етничко албанско потекло во поголем процент се информираат преку телевизија, семејство, пријатели и роднини.

“ Најмногу ме интересира сѝорѝи. Шѝо се однесува до ѝолиѝичкиѝе ѝеми, ѝи следам најновиѝе весѝи и моѝѝе „фигови“ на социјалниѝе медиуми. Ако добијам информации во ред, ако не ѝи добијам - не ѝи барам активно...”
Маж, 21 ѝодина, Куманово

ГРАЃАНСКО УЧЕСТВО

Седумдесет и пет проценти (75%) од младите никогаш не биле вклучени во настан, активност или процес што би можел да има влијание во заедницата или нивната локална средина и 73% немаат интерес да бидат граѓански поангажирани.

Во споредба со руралната младина, процентот е сличен (25%), но помладата генерација (гласачи што гласаат првпат) е помалку вклучена во настани и активности во заедницата (10%), што покажува дека кога влегуваат во зрелост, младите стануваат позаинтересирани за вклучување во граѓанскиот живот.

Дали сѝе биле вклучени во некој насѝан, активностѝ или ѝроцес иѝѝо може да има ефекѝивно влијание во заедницата или во месѝоѝто каде иѝѝо живееѝе?

Дали сѝе заинтересирани за ѝоѓодем ѝраѓански анѓажман?

Младите мажи и младите со високо образование покажуваат поголем интерес за граѓански ангажман.

Интересно е што половина од младите кои претходно биле вклучени во граѓански активности наведуваат интерес за поактивно граѓанско учество. Само 14% од младите кои никогаш порано не учествувале во граѓанска активност се заинтересирани за поактивно граѓанско учество.

Истражувањето покажува дека повеќе од половина од испитаниците во анкетата наведуваат недоверба во позитивни промени (со индивидуален ангажман и со ангажман

на невладини организации), додека речиси третина го посочуваат недостигот на интерес за политика како главна причина за неучествување во граѓански активности.

Покрај тоа, младите во дискусијата во фокусната група ги посочуваат следниве фактори кои придонесуваат за недоволно граѓанско вклучување и ниско ниво на граѓанско учество:

- ♦ Индиферентна и пасивна младина.
- ♦ Младите се фокусираат на лични интереси и придобивки, наместо на колективни интереси.
- ♦ Политичките партии им ги припишуваат граѓанските активности на противничките партии и повеќето активности се означени како политички пристрасни/ мотивирани.
- ♦ Перцепција дека граѓанските иницијативи се губење време и труд, бидејќи повеќето од нив се неуспешни.
- ♦ Недостаток на позитивни примери/ модели за пример и на влијателни јавни личности кои ги поддржуваат граѓанските иницијативи.

“ За жал, во изразито изолизирано општество, постои страв кога се залагае за вашите уверувања. Последниот студентски обид за организиран протест беше веднаш изолизиран. Сите ирисушени беа етикетирани како овозициски. ”
Маж, 21 година, Куманово

Фактори што промовираат учество

Ефикасноста на институционалниот систем е клучен мотиватор за учесниците во истражувањето да се вклучат во активности што можат да влијаат на промените во заедницата, согласно наведеното од една третина од испитаниците. Други важни мотивирачки фактори се поврзани со нивната застапеност (назначена со 23%) и транспарентноста и одговорноста на властите (назначена со 9%).

Покрај тоа, младите ја истакнуваат потребата од позитивни примери кои покажуваат дека граѓанското учество може да има влијание, истовремено повикувајќи на единство и солидарност во граѓанските активности.

“ Младиите немаат глас во институциите. Тие можат да постигнат нешто само ако се голема група. Треба да се охрабруваат да се обединат. ”
Жена, 27, Тетово

Повеќе од половина од учесниците во истражувањето не веруваат дека можат да имаат позитивно влијание како граѓани (55%), додека повеќе од една четвртина (27%) веруваат дека можат да имаат значајно влијание во локалните општини. Помалку од 5% веруваат дека можат да влијаат на работата на Премиерот, министрите и Претседателот на земјата.

Подготвеност и способност за учество во граѓански активности

Што се однесува до учеството во јавниот живот, младите претпочитаат анкетирање на мислење (38%), состаноци со колеги/пријатели за да разговараат за општествените прашања кои ги засегаат лично или семејно (35%) и брошури или летоци (34%).

Во кои граѓански активности сакаат да учествуваат?

38%

Одговарање на прашалник

34%

Информирање од леток

35%

Дискусија со колеги/пријатели

ИЗБОРЕН ПРОЦЕС

Учесниците во фокус групата претежно ги перцепираат изборите во земјата како „чести“, „нелегитимни“, „дирижирани од САД“, „лажна демократија“, „силни политички притисоци“ и „страв од губење на работното место“.

Дали сметаат дека секој глас е важен и може да влијае на резултатите од изборите

67%

Да

26%

Не

1%

Одбива да одговори

6%

Не знае

Повеќе од две третини од испитаниците сметаат дека секој глас се брои и може да влијае на резултатите од изборите (67%), додека 26% не веруваат во важноста на секој глас.

Половина од испитаниците посочуваат дека гласањето само по себе не е доволно да ги ангажира граѓаните да внесат промени во политиките, тројца од десет сметаат дека гласањето е доволно, додека еден од десет тврди дека нема информации во однос на ова прашање.

Мотивација за гласање

Колку често гласаат?

44% редовно

16% често

17% понекогаш

10% обично не

7% никогаш

Истражувањето покажува дека 44% од испитаниците наведуваат дека гласаат речиси редовно, 16% често, 17% понекогаш, 10% обично не гласаат и 7% никогаш не гласаат.

Покрај тоа, 43% од испитаниците изјавуваат дека редовно гласаат за иста партија и 26% гласаат за различни политички партии.

Фактори што влијаат на одлуката за гласање

Истражувањето покажува дека трите најзначајни фактори што влијаат на одлуката на младите да гласаат се: верување дека гласањето е граѓанско право и должност (48%), подобар просперитет (38%) и страв дека некој ќе им го злоупотреби гласот (18%).

48%

Граѓанско право
и должност

38%

Изгледи за
подобра иднина

18%

Страв од злоупотреба
на гласот

Групата понатаму ја нагласува важноста на гласањето заради гаранција на отчетноста и исполнување на ветувањата дадени од избраните претставници.

“ Ако не гласаат денес, постоа немаат право да се жалиат или да бараат одговорност. ”

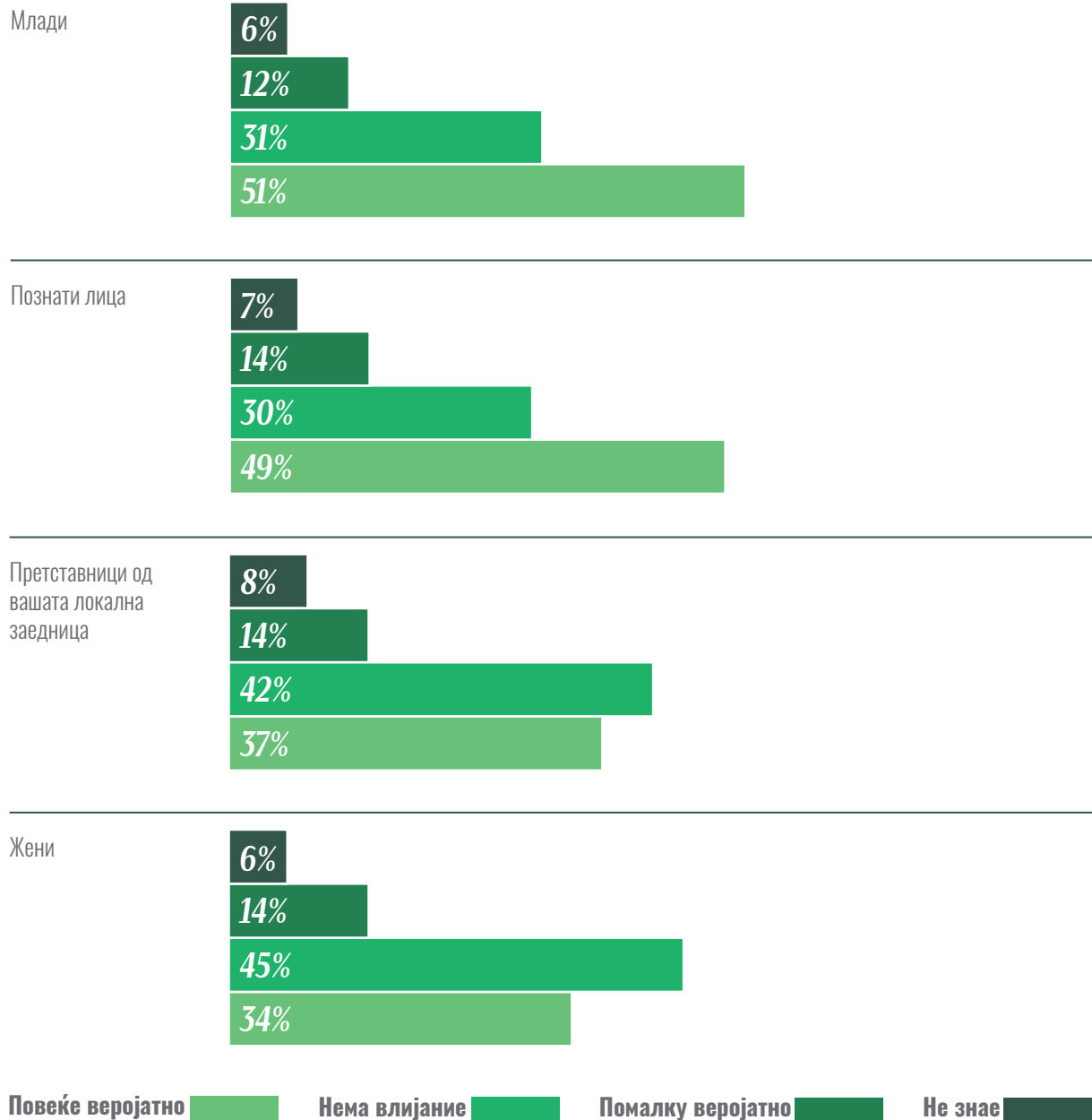
Маж, 18, Гостивар

Речиси половина од испитаниците (48%) посочуваат дека нивната одлука да гласаат е иста или најчесто иста со одлуката на нивните семејства, додека речиси ист процент (47%) наведуваат дека нивната одлука не е иста или најчесто не е иста со одлуката на нивните семејства.

Што се однесува до влијанието на нивните пријатели врз гласањето, две третини од младите посочуваат дека нивната одлука да гласаат не е иста или најчесто не е иста со одлуката на нивните пријатели.

Младите претпочитаат младински претставници, локални и познати луѓе на кандидатските листи.

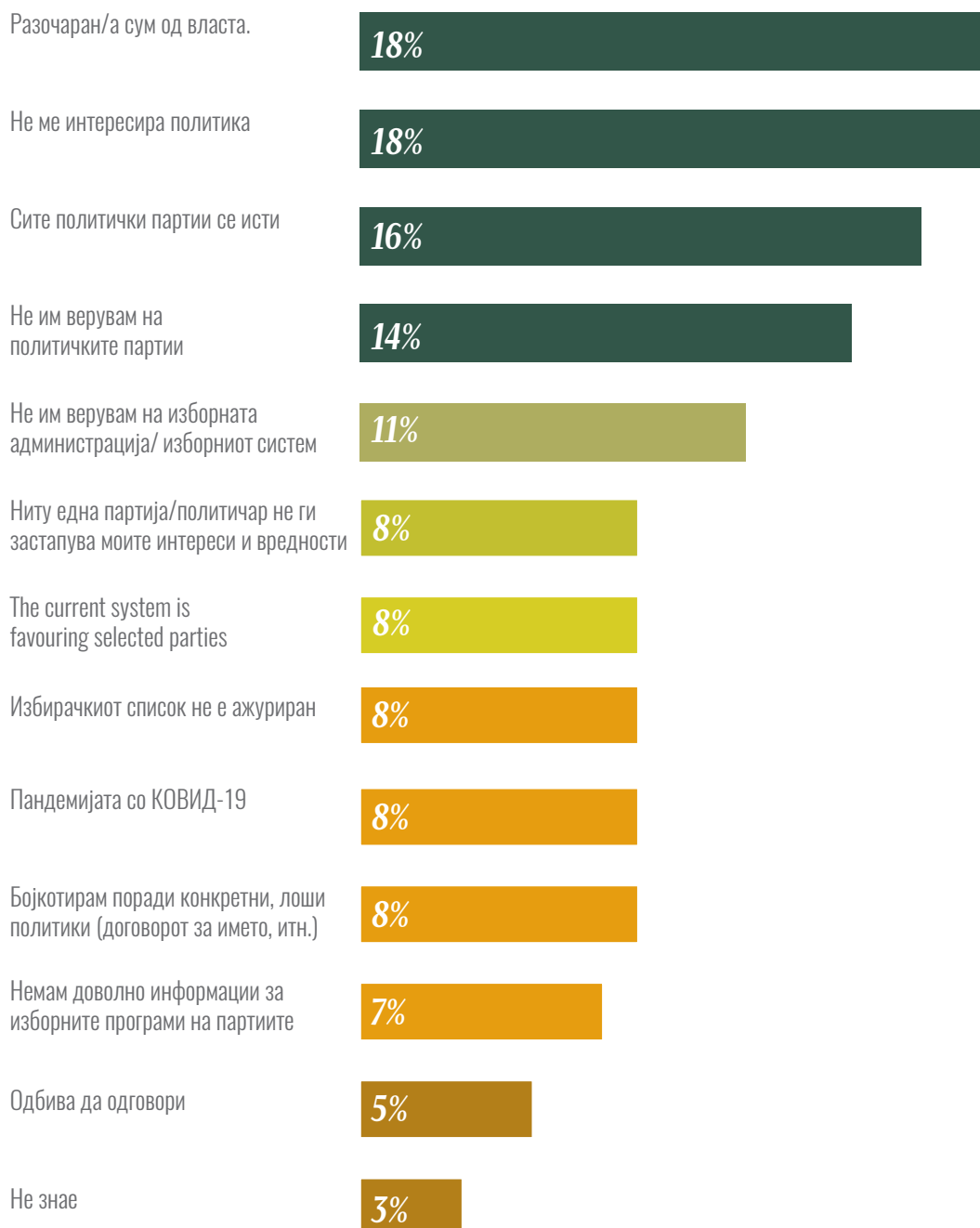
Доколку на кандидатските листи има претставници од следниве групи, дали би гласале за таа политичка партија?

Демотивација за гласање

Незадоволството од политичките партии, незаинтересираноста за политика и недовербата во изборниот систем/изборната администрација се клучните фактори што влијаат на одлуката на младите гласачи да се воздржат од гласање.

Што може да влијае на вашата одлука да не гласате?

Наодите од фокус групата укажуваат дека некои млади луѓе често ги бојкотираат изборите со цел да им одржат лекција на политичките партии и да алармираат за незадоволството на граѓаните од однесувањето на политичките партии.

“ Само ако има масовен бојкот на изборите, ќе им биде истрајана иако на политичките партии, иако на незадоволство и револт кон нивната работа. ”

Жена, 26, Сирумица

КОМУНИКАЦИЈА СО КАНДИДАТИТЕ И ПАРТИИТЕ

Доминантни извори на информации во врска со изборите се ТВ (30%), социјалните медиуми (25%) и веб-порталите (17%).

Информациите поврзани со изборите најчесто се добиваат преку информативни емисии (наведено од 43% од испитаниците) и дебати (наведено од 24%). Речиси еден од пет млади (21%) наведува дека воопшто не се информира за изборите.

Социјалните медиуми и традиционалните медиуми се најпосакуваните начини на комуникација со кандидатите и избраните претставници помеѓу изборите, додека младите најмногу се потпираат врз политичките достигнувања и резултати на кандидатите при донесувањето информирана одлука.

“ Јас лично ги читав изборните програми за да видам што измислија овојпат, но не верувам во ништо што е напишано. Од искуство знаеме дека не го исполнуваат напишаното во програмите. ”

Жена, 26, Сирумица

Покрај тоа, младите бараат политичките партии да се фокусираат на:

- ♦ Подобрување на животниот стандард.
- ♦ Зголемување на можностите за вработување на младите.
- ♦ Задржување на младите во земјата.
- ♦ Владеење на правото, независност на судството и еднакви закони за сите.
- ♦ Намалување на корупцијата.
- ♦ Заштита на националната историја и вредности.

БАРИЕРИ

Од витално значење, а воедно и предизвик е да се обезбеди следните генерации да учествуваат во демократијата. Потребна е посветеност од владите, политичките партии, кандидатите, невладините организации и демократските граѓани и групи. Навистина, бројни засегнати страни играат клучна улога во создавањето услови за поголемо и порамноправно граѓанско и политичко учество на младите.

Истражувањето ги идентификува следниве препреки за поактивно граѓанско и политичко учество:

Сомневање во способноста да извршат влијание: Младите не веруваат дека можат да влијаат на политиките во земјата.

Недоволна застапеност: Младите луѓе не чувствуваат дека се доволно застапени и/или вклучени во решавање на релевантни прашања во процесите на донесување одлуки.

Недостаток на знаење и вештини за самостојно учество во граѓанскиот и политичкиот живот

Недостаток на канали за учество и изразување на мислења.

ПРЕПОРАКИ

Во продолжение се дадени препораки кои се:

- ♦ Насочени кон младите.
- ♦ Со конкретен контекст.
- ♦ Фокусирани на користење на вистинските канали.
- ♦ Применливи.

Препораките се групирани во три групи и тоа:

Зголемување на важноста и релевантноста на изборниот процес

Зборувајте социјално, а не политички: Јас се грижам за многу работи како што се образование, здравје, животна средина

- ♦ Поврзување на изборите и гласањето со прашања што влијаат на животот на младите.
- ♦ Промовирање проблеми кои најмногу влијаат на младите и за кои младите се најзаинтересирани и имаат многу информации (на пр. образование, здравство, екологија).
- ♦ Спроведување тематски кампањи релевантни за младите: еднократни кампањи во врска со прашања што се однесуваат на младите и релевантни прашања од политиката или претстојните политички одлуки што можат да ја мотивираат младината која инаку е отуѓена од институционалната политика.
- ♦ Експлицитно вклучување младински прашања во партиските манифести.
- ♦ Иницирање заеднички активности со организации и стручни лица кои се занимаваат со прашања од интерес на младите, на пр., граѓански организации за животна средина.

Акцентирање на влијанието што можат да го имаат: Сакам да знам дека мојот глас и активниот живот во заедницата имаат влијание

- ♦ Промовирање младински активисти, презентирање на нивните активности и влијание.
- ♦ Промовирање мали проекти во заедницата што адресираат специфични проблеми, на пр., донации во библиотеки, еко-активизам, здрави навики итн.
- ♦ Промовирање начини на кои младите можат да влијаат.
- ♦ Користење примери што докажуваат дека активизмот е важен и има моќ да го подобрува и корегира општеството.
- ♦ Формати што треба да се земат предвид: сведоштва, согледувања од трети страни, проекти на локалната заедница, независно од политичките партии или организации и директни контакти.

Обезбедување канали за изразување на мислења: Сакам простор и можност да бидам слушнат

- ♦ Создавање можности за директна и редовна комуникација со младите.

Зголемување на видливоста на младите: Би сакал да знам дека моите потреби и грижи како млада личност се подеднакво важни и застапени во изборните и политичките процеси

- ♦ Највисоките владини претставници треба да ги промовираат и да им посветат внимание на младите активисти и политичари за да го покажат својот интерес и да ја поддржат улогата на младите во демократските општества. Со оглед на нивната единствена позиција и интензивното медиумско внимание што го привлекуваат,

владините лидери можат да сторат многу за да ги пласираат младинските прашања на јавната агенда, како и да ги промовираат младите политичари и претставници и другите успешни млади професионалци.

- ♦ Треба да се користат социјални медиуми и он-лајн мрежни алатки за да им се овозможи на младите да учествуваат во донесување одлуки на национално и локално ниво. Ова може да вклучува споделување информации за политиките на начин кој е наклонет кон младите, обезбедување директни повратни информации за младите до владата за одредени политики (на пр. преку форуми за повратни информации), одржување консултации помеѓу младите и политичарите преку социјалните медиуми или други онлајн платформи, со користење на структурирани анкети на граѓани, мислења, онлајн петиции, консултации и дијалози и вклучување на младите во развојното планирање.

Форматите и каналите што треба да се земат предвид вклучуваат: социјални медиуми, отворени денови, кафе-средби, заеднички проекти, како и дебати и конференции.

Создавање сојузи:

Со медиумите (дигитални и традиционални)

- ♦ Промовирање наративи со акцент на позитивни и успешни примери на младински активизам (пр. Грета Тунберг).
- ♦ Промовирање и зголемување на медиумското присуство на младите политичари и активисти.
- ♦ Промовирање нови канали и начини за граѓанско учество на младите.
- ♦ Вклучување повеќе млади луѓе во дебати, емисии и други содржини и отстапување простор и можност да зборуваат за прашања што ги интересираат.

Со младинските организации

- ♦ Создавање простори за поддршка и можности за младите да се здружат и да постапуваат по прашања од нивен интерес.
- ♦ Обезбедување упатства и ресурси што ќе ги охрабрат младите самостојно да учествуваат во граѓанскиот живот.
- ♦ Обезбедување механизми што ќе поддржат дијалог помеѓу младите и владата.
- ♦ Интензивирање на пристапот кон младите заради зголемување на видливоста и јавната свест.

Со инфлуенсери/познати личности

- ♦ Партнерство со микро-инфлуенсери во различни области од животот на младите за

промовирање на граѓанско учество.

Избор на соодветни канали за комуникација

Социјалните медиуми играат доминантна улога во медиумските навики на младите бидејќи тие се нивниот главен извор на информации и канал за учество.

- ♦ Користење профили на социјалните медиуми посветени на комуникација со младите, управувани од млади луѓе во рамките на организацијата/ институцијата/ партијата.
- ♦ Користење на сите достапни канали за директна комуникација (директни пораки, коментари, реакции, чет-ботови и сл.)
- ♦ Промовирање младински социјални теми и прашања.
- ♦ Обезбедување простор за младите да ги искажат своите мислења.
- ♦ Партнерство со инфлуенсери/познати личности.
- ♦ Користење подинамични формати: движење, видео, преноси во живо, приказни, итн.

Користење на традиционалните медиуми и ТВ за едукација на младите за изборниот процес или презентација на кандидатите. Вестите и дебатите се најпопуларните формати.

Користење директни, неформални состаноци за да се изгради однос со младите гласачи, врз основа на што ќе се чувствуваат ценети, вреднувани и слушнати.

Форматите што треба да се разгледаат се: неформални кафе-средби, дебати, проекти во заедницата наменети за младите, предавања на теми од интерес, итн.

Организирање уметнички, културни или спортски активности за да се постигне рамнотежа меѓу образованието и забавата.